

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра історії і методики навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

директор із навчальної роботи

М. Б. Боднар

31 серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕТНОЛОГІЯ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти *перший (бакалаврський)*

галузь знань *01 Освіта / Педагогіка*

спеціальність *014 Середня освіта (Історія)*

освітньо-професійна програма *Середня освіта (Історія)*

Кременець

2020

Робоча програма навчальної дисципліни *Етнологія України* для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Історія)* освітньо-професійної програми *Середня освіта (Історія)*

Укладач *Собчук Володимир Дмитрович*, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії і методики навчання

Схвалено на засіданні кафедри історії і методики навчання

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Завідувач кафедри

(Скакальська І. Б.)

(підпис)

1. ВСТУП

Анотація. Етнологія як наука і навчальна дисципліна, становлення і розвиток української етнології, український народ, корінні народи і національні меншини України, етнографічне районування України, матеріальна культура, громадське життя та сімейний побут українців.

Ключові слова: антропологічні риси українців, балканські народи, Берестейське Полісся, Бойківщина, весільні звичаї та обряди, Вовк Федір, Волинь, Гнатюк Володимир, громадське самоврядування, громадські звичаї, Гуцульщина, діалекти української мови, Доленг'а-Ходаковський Зоріан, етнічна група, етнічна нація, етнічна структура людства, етнічна територія, етнічний склад населення України, етнічні землі українців у сусідніх державах, етногенез українців, етнографічна група, етнографічна експедиція, етнографічне районування, етнографічний підрайон, етнографічний район, етнографічний регіон, етнографія, етнологічна школа, етнологія, етронім, етнополітонім, етнос, звичаєве право, індоєвропейська спільнота, інтер'єр української хати, корінний народ, діаспора, Кубань, Лемківщина, Лемківщина, локальна група етносу, матеріальна культура, народи Кавказу, народознавство, об'єкт етнології, Опілля, Підляшшя, Поділля, Покуття, політична нація, предмет етнології, промисли, ремесло, селянська громада, семіто-хамітські народи, Слобожанщина, слов'яни, слов'янські народи, структура і функції сім'ї, субетнос, суперетнос, типи поселень, традиційні заняття, тюркські народи, українська діаспора, Хвойка Вікентій, Холмщина, Чубинський Павло.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузі знань <i>01 Освіта / Педагогіка</i>	<i>за вибором</i>	
Кількість модулів – 2	Спеціальність <i>014 Середня освіта (Історія)</i>	Рік підготовки:	
Кількість змістових модулів – 2		<i>4-й</i>	<i>4-й</i>
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
	<i>7-й</i>	<i>7-й</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4	Освітньо-професійна програма <i>Середня освіта (Історія)</i>	<i>24 год.</i>	<i>6 год.</i>
		Практичні, семінарські	
		<i>27 год.</i>	<i>6 год.</i>
		Лабораторні	
		<i>– год.</i>	<i>– год.</i>
		Самостійна робота	
		<i>69 год.</i>	<i>108 год.</i>
		Вид контролю: <i>залік</i>	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи

для денної форми навчання: 42,5% – 57,5%;

для заочної форми навчання: 10% – 90%.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета:

- 1) опанувати систему знань про український та інші етноси України;
- 2) розвинути потребу й уміння аналізувати етнічні процеси і явища та визначати їхнє місце в поступі цивілізації;
- 3) формувати толерантне ставлення до інших народів та культур як одну з базових морально-етичних цінностей сучасного полікультурного громадянського суспільства.

Завдання:

- 1) засвоїти найголовніші надбання вітчизняної етнологічної думки;
- 2) розвинути дослідницькі навички реконструкції та осмислення етнологічних фактів;
- 3) стимулювати інтерес до етнокультурних процесів для забезпечення інтелектуальним заняттям з метою уникання фрустрації;
- 4) прививати цінності, шановані в сучасному громадянському суспільстві.

Професійні компетентності, на формування яких спрямована навчальна дисципліна

Інтегральна:

- 1) здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

- 1) здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 1);
- 2) здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 2);
- 3) здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК 4);
- 4) здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 7);
- 5) здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 10);
- 6) здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 11);

7) здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя (ЗК 12).

Фахові:

1) здатність критично усвідомлювати зв'язки між теперішніми подіями та минулими процесами (ФК 4);

2) здатність та вміння використовувати надбання інших наук (історія України, історія мистецтва, археологія, соціологія, філософія та ін.) (ФК 5);

3) здатність правильно коментувати, анотувати або редагувати тексти і документи відповідно до критичних канонів дисципліни (ФК 9);

4) здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (ФК 10);

5) здатність здійснювати пошук необхідних для освітньої та наукової діяльності джерел гуманітарного знання (архівні та опубліковані документи, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) (ФК 11).

Програмні результати навчання

1. Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, чинники, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей (ПРН 5).

2. Здатність користуватися науковою літературою, електронними довідковими виданнями, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників (ПРН 9).

3. Здатність використовувати комп'ютерні та Інтернет-ресурси і методи для переробки історичних або споріднених даних (ПРН 13).

4. Вміти розкривати сутність досліджуваної проблеми у навчальних та науково-дослідницьких проєктах з дотриманням вимог академічної доброчесності (ПРН 15).

5. Вміти застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці (ПРН 17).

6. Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, вміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей (ПРН 21).

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

ЕТНОЛОГІЯ ЯК НАУКА. УКРАЇНСЬКИЙ ТА ІНШІ НАРОДИ УКРАЇНИ

Тема 1.1. Етнологія як наука і навчальна дисципліна

Назви науки про народи. Об'єкт і предмет етнології. Зміст поняття «етнос». Етапи розвитку етносів. Етнічна нація. Політична нація. Етнічна структура людства. Субетнос. Локальна група етносу. Етнографічна група. Етнічна група. Корінні народи і діаспори. Суперетнос. Джерела етнологічних досліджень. Зв'язок етнології з іншими науками. Завдання курсу етнології України.

Тема 1.2. Становлення і розвиток української етнології

Поява науки про народи. Зоріан Доленґа-Ходаковський. Період нагромадження етнографічних знань. Етнологічні школи і напрями. Етнографічні експедиції українських учених. Федір Вовк, Вікентій Хвойка, Павло Чубинський. Володимир Гнатюк. Розвиток етнології в Україні в ХХ ст. Академічні установи. Періодичні та серійні видання етнологічного профілю.

Тема 1.3. Український народ

Динаміка чисельності українського народу. Етногенез українців. Індоевропейська спільнота. Стародавні слов'яни. Становлення державності. Формування народу. Етноніми «русини» і «українці». Антропологічні риси українців. Українська мова та її діалекти. Етнічна територія українського народу. Етнополітоніми «Русь» і «Україна». Формування етнічної території.

Тема 1.4. Корінні народи і національні меншини України

Етнічний склад населення України. Динаміка чисельності етнічних груп. Причини появи різних народів на території України, їх чисельність, райони розселення, особливості культури. Слов'янські народи. Білоруси. Росіяни. Поляки. Словаки. Чехи. Болгари. Серби. Балканські народи. Греки. Румуни. Молдавани. Тюркські народи. Татари. Гагаузи. Караїми. Семіто-хамітські народи. Євреї. Народи Кавказу. Вірмени. Грузини. Роми. Угорці. Німці на території України.

Змістовий модуль 2

МАТЕРІАЛЬНА КУЛЬТУРА, ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ І СІМЕЙНИЙ ПОБУТ УКРАЇНЦІВ

Тема 2.1. Етнографічне районування України

Районування території України. Загальні принцип і таксономічні рівні етнографічного районування. Етнографічні регіони, райони та підрайони. Північний (Поліський) регіон. Південно-Західний регіон (Волинь. Поділля. Покуття. Опілля. Гуцульщина. Бойківщина. Лемківщина). Центральньо-Східний регіон (етнографічні райони Середнє Подніпров'я, Слобожанщина, Південний район). Етнографічні та локальні групи українців. Етнічні землі українців у сусідніх державах (Лемківщина, Холмщина, Підляшшя, Берестейське Полісся, Кубань). Українська діаспора.

Тема 2.2. Матеріальна культура українців

Типи поселень. Садиба. Житло. Інтер'єр української хати. Господарські будівлі. Громадські споруди. Храми. Традиційні заняття населення. Землеробство. Знаряддя праці. Скотарство. Допоміжні заняття. Промисли (мисливство, рибальство, бджільництво, гутництво, чумацтво). Ремесла (гончарство, бондарство, кушнірство, чинбарство, різьбярство, стельмаство, ткацтво). Вишивка та гаптування. Повсякденний і святковий одяг українців. Традиційне харчування. Заготівля продуктів. Способи приготування їжі. Харчові заборони та обмеження. Режим харчування. Святкова та обрядова їжа.

Тема 2.3. Громадське життя українців

Селянська громада та громадські звичаї. Цехові організації. Громадське самоврядування. Звичаєве право. Кумівство і побратимство. Традиційні форми взаємодопомоги. Громадське дозвілля. Громадський етикет.

Тема 2.4. Сімейний побут українців

Історичні типи і форми української родини. Структура і функції сім'ї. Дошлюбне спілкування молоді. Шлюбні і весільні звичаї та обряди. Пологова обрядовість. Христини. Присвоєння дитині імені. Похоронно-поминальні обряди і звичаї.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі				
		л.	п.	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. ЕТНОЛОГІЯ ЯК НАУКА. УКРАЇНЦІ ТА ІНШІ НАРОДИ УКРАЇНИ												
<i>Тема 1.1.</i> Етнологія як наука і навчальна дисципліна	9	2	2	–	–	5	9	2	–	–	7	
<i>Тема 1.2.</i> Становлення і розвиток української етнології	9	2	2	–	–	5	9	–	–	–	9	
<i>Тема 1.3.</i> Український народ	18	4	4			10	18	2			16	
<i>Тема 1.4.</i> Корінні народи і національні меншини України	18	4	4	–	–	10	18	–	2	–	16	
Разом за змістовим модулем 1	54	12	12	–	–	30	54	4	2	–	48	
Змістовий модуль 2. КУЛЬТУРА, ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ І СІМЕЙНИЙ ПОБУТ УКРАЇНЦІВ												
<i>Тема 2.1.</i> Етнографічне районування України	9	2	2	–	–	5	9	2	–	–	7	
<i>Тема 2.2.</i> Матеріальна культура українців	18	4	4	–	–	10	20	2	–	–	18	
<i>Тема 2.3.</i> Громадське життя українців	9	2	2	–	–	5	9	–	–	–	9	
<i>Тема 2.4.</i> Сімейний побут українців	13	4	4	–	–	5	14	–	2	–	12	
Підсумкове заняття	3	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	
Разом за змістовим модулем 2	52	12	15	–	–	25	52	4	2	–	46	
Усього годин	106	24	27	–	–	55	106	8	4	–	94	
Модуль 2												
ІНДЗ	14	–	–	–	14	–	–	–	–	14	–	
Усього годин	120	24	27	–	14	55	120	8	4	–	94	

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етнологія як наука і навчальна дисципліна	2
2	Становлення і розвиток української етнології	2
3–4	Український народ	4
5–6	Корінні народи і національні меншини України	4
7	Етнографічне районування України	2
8–10	Матеріальна культура українців	4
11	Громадське життя українців	2
12	Сімейний побут українців	4
13–14	Підсумкове заняття	3

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Етнологія як наука і навчальна дисципліна	5
2	Становлення і розвиток української етнології	5
3	Український народ	10
4	Корінні народи і національні меншини України	10
5	Етнографічне районування України	5
6	Матеріальна культура українців	10
7	Громадське життя українців	5
8	Сімейний побут українців	5
	Разом	55

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювання писемного джерела з етнології України.
2. Характеристика етнологічної діяльності відомого діяча науки обсягом 4–5 стор. (сторінка – 300–320 слів комп'ютерного набору 14-м кеглем через 1,5 інтервалу).
3. Огляд публікацій періодики з проблемати етнології України обсягом 3–5 стор.
4. Повідомлення на студентську наукову конференцію за результатами власного дослідження етнологічного характеру обсягом 3–5 стор.
5. Есе про актуальну проблему етнологічного характеру обсягом 3–5 стор.

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, семінари, індивідуальні науково-дослідні завдання; пояснювально-ілюстративні, проблемні та частково-пошукові методи з використанням аудіовізуальних засобів, спеціалізованого програмного забезпечення освітнього процесу, електронних бібліотек та архівів, онлайн-енциклопедій, -словників і -баз даних.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточне оцінювання; оцінка самостійної та індивідуальної роботи; підсумкове тестування; залік.

Орієнтовний перелік питань на залік

1. Об'єкт і предмет етнології.
2. Зміст поняття «етнос».
3. Джерела етнологічних досліджень.
4. Етнологічна діяльність Федора Вовка.
5. Етнологічна діяльність Павла Чубинського.
6. Етногенез українців.
7. Етнополітонім «Русь» та етнонім «русини».
8. Етнополітонім «Україна» та етнонім «українці».
9. Українська мова та її діалекти.
10. Слов'янські народи в Україні.

11. Греки в Україні.
12. Тюркські народи в Україні.
13. Євреї в Україні.
14. Роми в Україні.
15. Німці в Україні.
16. Етнографічне районування території України.
17. Північний (Поліський) етнографічний регіон.
18. Південно-Західний етнографічний регіон.
19. Центрально-Східний етнографічний регіон.
20. Етнографічні та локальні групи українців.
21. Етнічні землі українців у сусідніх державах.
22. Українська діаспора.
23. Традиційні типи поселень в Україні.
24. Народна архітектура України.
25. Традиційні заняття населення України.
26. Традиційні промисли населення України.
27. Традиційні ремесла населення України.
28. Традиційний одяг українців.
29. Традиційне харчування українців.
30. Шлюб і шлюбні звичаї українців.
31. Обряди і звичаї українців, пов'язані з появою дитини.
32. Похоронно-поминальні обряди і звичаї українців.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота								ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2					
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	28	100
6	6	12	12	6	18	6	12		

Примітка. Оцінка за курс становить суму кількості балів, накопичених протягом семестру на семінарських заняттях (максимально 72) та оцінки за ІНДЗ (максимально 28 балів). Якщо студент із поважних причин не зміг накопичити на семінарських заняттях бажану кількість балів, вона може бути замінена оцінкою за залік за 12-бальною шкалою, помноженою на 6.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
66–74	D	задовільно	
60–65	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Опорні конспекти лекцій, розробки семінарських занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

Глушко М. Історія народної культури українців : навч. посібн. – Львів, 2018.

Етнографія України : навч. посібн. / за ред. проф. *С. А. Макарчука*. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів, 2004.

Українська етнологія : навч. посібн. / за ред. *В. Борисенко*. – Київ, 2007.

Українське народознавство : навч. посібн. / за ред. *С. П. Павлюка*. – 3-тє вид., виправл. – Київ, 2006.

Допоміжна література

Довідкова

Атлас української мови : у 3 т., 4 кн. – Київ, 1984–2001.

Вортман Д., Гордієнко Я., Майоров М. Terra Ucrainica : Історичний атлас України і

сусідніх земель. Від кіммерійців до сьогодні. – Харків, 2018.

Енциклопедія історії України : Україна – Українці : у 2 кн. – Київ, 2018–2019.

Карта сучасного етнічного складу населення Української РСР. – Москва, 1966.

Історичний атлас України / авт. Ю. І. Лоза. – Київ, 2015.

Системы личных имен у народов мира. – Москва, 1989.

Українська мова : енциклопедія. – 4 вид. – Київ, 2013.

Українська минувшина : ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов та ін. – 2 вид. – Київ, 1994.

Змістовий модуль 1

Абрамсон Г. Молитва за владу : Українці та євреї під час революції (1917–1920) / пер. з англ. – Київ, 2017.

Афанасьєв-Чужбинський О. С. Нариси Дніпра / пер. з рос. – Львів, 2016.

Афанасьєв-Чужбинський О. С. Нариси Дністра / пер. з рос. – Львів, 2016.

Борисенко В. К. Етнокультурні зв'язки українців та поляків Східного Поділля (кінець XIX – початок XX сторіччя). – Київ, 2014.

Боряк О. Україна: етнокультурна мозаїка. – Київ, 2006.

Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології. – Прага, б. р.

Воропай О. Звичаї нашого народу : етнографічний нарис : у 2 т. – Київ, 1991.

Етнічна та етнокультурна історія України : у 3 т. / відп. ред. Г. А. Скрипник. – Київ, 2011. – Т. 2.

Заставний Ф. Д. Україна. Природа, населення, економіка. – Львів, 2011.

Кабузан В. М. Украинцы в мире : динамика численности и расселения : 20-е годы XVIII века – 1989 год: формирование этнических и политических границ украинского этноса. – Москва, 2006.

Кабузан В. М., Наулко В. І. Євреї на Україні, в СРСР і світі: чисельність і розміщення // Український історичний журнал. – 1991. – № 6. – С. 56–68.

Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. – Київ, 1999.

Кирдан Б. Собиратели народной поэзии : Из истории украинской фольклористики XIX века. – Москва, 1974.

Ковба Ж. Людяність у безодні пекла : Поведінка місцевого населення Східної Галичини в роки «остаточного розв'язання єврейського питання». – Вид. 4, виправл. і доповн. – Київ, 2019.

Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів. – Ужгород, 2017.

Магочій П.-Р., Петровський-Штерн Й. Євреї та українці : тисячоліття співіснування / пер. з англ. – Вид. 2, доповн. – Ужгород, 2018.

Мартин Т. Імперія національного вирівнювання : Нації та націоналізм у Радянському Союзі (1923–1939 роки) / авториз. пер. з англ. – Київ, 2013.

Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. – Київ, 1990.

Наконечний Є. П. Украдене ім'я : Чому русини стали українцями. – 3 доп. і випр. вид. – Львів, 2001.

Наулко В. І. Пошуки. Роздуми. Студії. – Київ, 2013.

Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. – Київ, 1998.

Петровський-Штерн Й. Штетл : Золота доба єврейського містечка / пер. з англ. – Київ, 2019.

Петровський-Штерн Й. Анти-імперський вибір. Постання українсько-єврейської ідентичності / авториз. пер. з англ. – Київ, 2018.

Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. – Київ, 1995.

Плохій С. Походження слов'янських націй : Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі / авториз. пер. з англ. – Київ, 2015.

Поллак М. До Галичини. Про хасидів, гуцулів, поляків і русинів. Уявна мандрівка зниклим світом Східної Галичини та Буковини / пер. з нім. – Чернівці, 2020.

Примост В. Єврей – це фах : нариси історії євреїв в Україні. – Київ, 2014.

Сегеда С. Антропологія : навч. посібник. – Київ, 2001.

Сегеда С. У пошуках предків. Антропологія та етнічна історія України. – Київ, 2012.

Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. – Київ, 2013.

Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь. 1569–1999 / пер. з англ.. – Київ, 2012.

Соболева О. В. Весілля кримських татар: традиційні форми та трансформації. – Біла Церква, 2015.

Тиводар М. Етнографія Закарпаття : історико-етнографічний нарис. – Ужгород, 2017.

Тюркские народы Крыма. Караимы. Крымские татары. Крымчаки. – Москва, 2003.

Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся). – Київ, 1974.

Українці: історико-етнографічна монографія : у 3 т. – Київ, 2005. – Т. 2.

Шкандрій М. Євреї в українській літературі : зображення та ідентичність / пер. з англ.. – Київ, 2019.

Шоа в Україні : Історія, свідчення увічнення / пер. з англ. – Київ, 2015.

Шубравська М. М. Д. І. Яворницький. Життя, фольклористично-етнографічна діяльність. – Київ, 1972.

Змістовий модуль 2

- Афанасьєв-Чужбинський О. С.* Нариси Дніпра / пер. з рос. – Львів, 2016.
- Афанасьєв-Чужбинський О. С.* Нариси Дністра / пер. з рос. – Львів, 2016.
- Боньковська С. М.* Ковальство на Україні (XIX – початок XX ст.). – Київ, 1991.
- Борисенко В. К.* Сімейна обрядовість українців XX – початку XXI століття. – Київ, 2016.
- Весілля : у 2 кн.; упор. *Шубравська М. М. Правдюк О. А.* – Київ, 1970.
- Воропай О.* Звичаї нашого народу : етнографічний нарис : у 2 т. – Київ, 1991.
- Горленко В. Ф., Бойко І. Д., Куницький О. С.* Народна землеробська техніка українців (Історико-етнографічна монографія). – Київ, 1971.
- Гошко Ю. Г.* Промисли й торгівля в Українських Карпатах. XV – XIX ст. – Київ, 1991.
- Гуцульщина: Історико-етнографічне дослідження / редколегія: Ю В. Гошко (відп. ред.) та ін.* – Київ, 1987.
- Данилюк А. Г.* Українська хата. – Київ, 1991.
- Заставний Ф. Д.* Україна. Природа, населення, економіка. – Львів, 2011.
- Здоровега Н. І.* Нариси народної весільної обрядовості на Україні. – Київ, 1974.
- Іваницький А.* Українська народна музична творчість: посібн. для вищих та середніх учбових закладів. – Київ, 1990.
- Іванчишен В. Р.* Каменотесний промисел Східного Поділля кінця XIX – початку XXI століття: побутовий та сакральний виміри. – Київ, 2017.
- Істоміна Г. В.* Мистецтво народної кераміки Волині другої половини XIX – XX століть. – Рівне, 2009.
- Кара-Васильєва Т.* Історія української вишивки. – Київ, 2008.
- Кирдан Б., Омельченко А.* Народні співці-музиканти на Україні. – Київ, 1980.
- Кульчицька О.* Народний одяг західних областей України (Із збірки Національного музею у Львові імені Андрея Шептицького) : Альбом-каталог. – Львів, 2018.
- Макарчук С.* Історико-етнографічні райони України : навч. посібн. – Львів, 2012.
- Мартинюк І.* Моє рідне село Ценів у Бережанщині. – Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто, 1976.
- Матейко К. І.* Український народний одяг. – Київ, 1977.
- Маховська С. Л.* «Ой з-за гори старостоньки...» : Весільні традиції Слобожанщини кінця XIX – початку XXI ст. – Київ, 2014.
- Найден О. С.* Українська народна картина. Поетика. Семантика. Космологія. – Київ, 2018.
- Наулко В. І.* Пошуки. Роздуми. Студії. – Київ, 2013.
- Николаєва Т. А.* Украинская народная одежда: Среднее Поднепровье. – Київ, 1988.

Олійник М. В. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX – початок XXI століття) : монографія. – Київ, 2017.

Откович В. П. Народна течія в українському живопису XVII – XVIII ст. – Київ, 1990.

Павлюк С. П. Традиційне хліборобство України: агротехнічний аспект. – Київ, 1991.

Пилипак М. А. Українське весілля Східного Поділля середини XX – початку XXI століття: монографія. – Київ, 2015.

Пісні Явдохи Зуїхи. Записав *Гнат Танцюра*. – Київ, 1965.

Поділля / *Артюх Л. в., Балушок В. Г., Болтарович З. Є.* та ін. – Київ, 1994.

Полесьє. Матеріальна культура. – Київ, 1988.

Пономар Л. Народний одяг Правобережного Полісся середини XIX – середини XX ст. Історико-етнографічний атлас. Словник. – Київ, 2015.

Сауляк Б. М. Розвиток деревообробних ремесел Східного Поділля кінця XIX – початку XXI ст. – Київ, 2018.

Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: Словник-довідник. – 2 вид., виправл. і доп. – Київ, 1996.

Стамеров К. К. Нариси з історії костюмів : у 2 ч. – Київ, 1978.

Стішова Н. С. Українські календарні свята осіннього циклу : монографія. – Київ, 2017.

Тиводар М. Етнографія Закарпаття : історико-етнографічний нарис. – Ужгород, 2017.

Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського (з Галичини, Волині, Поділля, Придніпрянщини і Полісся). – Київ, 1974.

Українці: історико-етнографічна монографія : у 3 т. – Київ, 2005. – Т. 2.

Худаш М. Л. З історії української антропонімії. – Київ, 1977.

Юрійчук М., Ткаченко В. Сімейні звичаї та обряди Південно-Західного Поділля (за експедиційними дослідженнями с. Новосілка Заліщицького району Тернопільської області). – Київ, 2016.

Ярова А. В. Традиційне житло Чернігівщини кінця XIX – першої половини XX століття : монографія. – Київ, 2017.

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотека Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

Кременецький краєзнавчий музей

Вебсайт Інституту народознавства НАН України: <http://ethnology.lviv.ua> (журнал «Народознавчі зошити»)

Вебсайт «Етнографія»: <http://ethnography.org.ua/about>

Вебсайт «Ізборник»: <http://izbornyk.org.ua>

Вебсайт «Україна споконвічна»: <http://etnoua.info>

Вебсайт Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України: <http://www.etnolog.org.ua> (журнал «Народна творчість та етнографія» / «Народна творчість та етнологія»)

Електронна бібліотека «Діаспоріана»: <http://diasporiana.org.ua>

Електронна бібліотека «Культура України»: <http://elib.nplu.org>

Онлайн-енциклопедія «Вікіпедія»: <https://uk.wikipedia.org>

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'В. Савчук' (V. Savchuk), with a stylized flourish underneath.